

Bespreking van de Wet natuurbescherming

Deel 5 – Verbodsbepalingen vogels

De vorige keer stonden we stil bij het verbod van artikel 4.2 lid 1 Wet natuurbescherming. We zagen de hoofdlijn van het verbodsartikel: Niet vellen zonder voorafgaande melding. De provincie heeft de regie. Dat geldt ook voor de her-beplantingsplicht. De rechthebbende is verantwoordelijk voor het herbeplanten, ook bij stormschade.

We laten hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming even voor wat het is. Er is veel meer over te schrijven en de geïnteresseerde lezer weet die stof zelf wel te vinden. Om de bespreking in ons vakblad aan te laten sluiten bij ons lezerspubliek beperken we ons zoveel mogelijk tot verbodsbepalingen, begripsomschrijvingen, vrijstellingen en ontheffingen en eventuele bijzonderheden. Daarom beginnen we met een bespreking van hoofdstuk 3 over 'soorten'. Dit hoofdstuk is als volgt opgebouwd:

- § 3.1. Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn.
- § 3.2. Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn.
- § 3.3. Beschermingsregime andere soorten.
- § 3.4. Schadebestrijding, overlastbestrijding en faunabeheer.
- § 3.5. Jacht.
- § 3.6. Gebruik van middelen voor het vangen en doden van dieren.

Wat opvalt is dat de wet niet in een begripsbepaling beschrijft wat 'van nature in Nederland in het wild levende vogels'

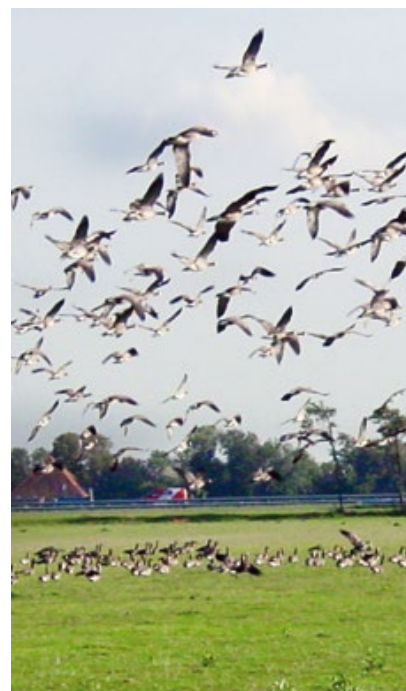
- § 3.7. Overige bepalingen ten aanzien van het in het wild levende dieren en planten.
- § 3.8. Handel in en bezit van dieren en planten.

Verbodsbepalingen met betrekking tot vogels

Artikel 3.1 lid 1 Wet natuurbescherming: *'Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.'*

Wat opvalt is dat de wet niet in een begripsbepaling beschrijft wat 'van nature in Nederland in het wild levende vogels' zijn maar wijst naar de Vogelrichtlijn. De vogels moeten wel 'van nature in Nederland' in het wild leven.

Het opzet van de verdachte moet gericht zijn op het doden of vangen van vogels. Dat lijkt een open deur maar wanneer we overdenken wat de wetgever bedoelde met het begrip 'opzettelijk' wordt duidelijk dat dit serieus bewezen moet worden in een strafzaak.

Wat is verontrusten en is sprake geweest van verontrusten?

Handelingen die 'niet opzettelijk' worden verricht zijn niet langer strafbaar.¹ Het bewijs dat iemand een vogel heeft gevangen of gedood is voor de strafbaarheid niet genoeg. De opsporingsambtenaar zal ook moeten bewijzen dat dit opzettelijk gebeurde. Dat is net iets anders dan in artikel 9 Flora- en faunawet: *'Het is verboden dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort, te doden, te verwonden, te vangen, te bemachtigen of met het oog daarop op te sporen.'* Daar komt het woord 'opzettelijk' niet voor.

De bedoeling van de wetgever

We zullen in de volgende besprekingen gaan zien dat ook de handelingen die niet bedreigend zijn voor de instandhouding van de soort niet langer strafbaar zijn. Dat is een fundamenteel verschil met de Flora- en faunawet.² In arresten is al merkbaar dat de strafrechter anticipeert op deze wijziging. Ik las een arrest over het 'opzettelijk verontrusten' en daarin wees de rechter naar de concepttekst van de nieuwe Wet natuurbescherming. De verdachte had bij het trainen van zijn jonge jachthond het niet aangeliende dier op commando een aantal keren naar de slootkanten waar

¹ Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 348, nr. 3, blz. 19.

² Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 348, nr. 3, blz. 19.

zich wilde eenden bevonden gestuurd. Ik citeer uit de uitspraak van de economische politierechter te Den Haag op 17-11-2011: '(...)Wat is verontrusten en is sprake geweest van verontrusten? Vervolgens is de vraag aan de orde of er sprake is van 'verontrusten', als bedoeld in artikel 10 van de Flora en faunawet. Voor de uitleg van dit begrip zoekt de economische politierechter aansluiting bij de in de Flora- en faunawet geïmplementeerde EEG Vogelrichtlijn (Richtlijn van de Raad van 2 april 1979, 79/409/EEG). De economische politierechter heeft daarnaast kennisgenomen van het wetsvoorstel 'Wet Natuur' en de daarbij behorende memorie van toelichting, zoals deze sinds 6 oktober 2011 ten behoeve van een internetconsultatie op de internetsite van de rijksoverheid zijn gepubliceerd. De raadsman en de officier van justitie hebben dit wetsvoorstel ter terechtzitting ter sprake gebracht. Voornoemde memorie van toelichting vermeldt onder andere dat artikel 5 van de Vogelrichtlijn lidstaten verplicht de nodige maatregelen te nemen om een algemene regeling voor de bescherming van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten in te voeren. Deze bescherming dient met name de volgende verboden te omvatten: een verbod om vogels opzettelijk te doden of te vangen (onderdeel a), een verbod om vogels opzettelijk te storen, met name in de broedperiode (onderdeel d) en een verbod om - behoudens bepaalde uitzonderingen - vogels te houden (onderdeel e). Verstoringen zijn uitsluitend verboden als zij van wezenlijke negatieve invloed zijn op de staat van instandhouding van een soort in het licht van de doelstellingen van de richtlijn: het duurzaam in stand houden van de populaties van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten (...)'.³

De rechter heeft kennisgenomen van het doel van de nieuwe natuurwet: 'Ook is van belang dat in de verbodsbepalingen steeds het opzetvereiste is opgenomen, behalve in de enkele gevallen waarin de Vogelrichtlijn of de Habitatrictlijn ook niet-opzettelijke handelingen onder de reikwijdte van een verbod beoogt te brengen. Zonder opzet is dan geen ontheffing meer nodig. Hierbij is wel van belang dat het Hof van Justitie in zijn jurisprudentie heeft bepaald dat onder opzet ook voorwaardelijk opzet moet worden begrepen. Ook zal geen ontheffing of vrijstelling meer nodig zijn voor verstoringen van vogels die geen wezenlijke invloed op de staat van instandhou-

ding van de desbetreffende vogelsoort hebben'.⁴ Denk hierbij aan genoemd arrest van de economische politierechter in Den Haag (2011) met betrekking tot het trainen van een jonge jachthond en eenden.

Voorwaardelijke opzet of grove onachtzaamheid?

Over voorwaardelijke opzet sprak de Hoge Raad in 2003 uit (in een zedenonderzoek) dat voor de strafbaarheid bewezen moest zijn dat de verdachte bewust de aanmerkelijke kans aanvaardde dat een bepaalde handeling ergens toe zou leiden.⁵ Handelen uit grove onachtzaamheid was volgens de Hoge Raad nog niet voldoende voor het begrip voorwaardelijke opzet. De verdachte moet willens en wetens de aanmerkelijke kans aanvaarden dat de verrichtte handeling tot het gevolg zal leiden. Lees ook het leerzame artikel van Annemiek Tubbing in *Dier & Milieu* 2016/2. Zij bespreekt in dat artikel de begrippen 'voorwaardelijk (boos) opzet' en 'kleurloos opzet' en legt uit dat de Wet natuurbescherming met het element 'opzettelijk'

Volgens de HR moet de verdachte willens en wetens de aanmerkelijke kans aanvaarden dat hij vogels zal doden door met een hagelgeweer op ze te schieten.

Vereniging
HANDHAVING POLITIE DIEREN- EN MILIEUBESCHERMING

DIER & MILIEU

www.politiedierenmilieu.nl - http://twitter.com/verenigingpdm

Opgericht 12 juli 1968

De Vereniging stelt zich ten doel dieren en milieus te beschermen.

De Vereniging van vakmensen, voor vakmensen.

De Vereniging wil haar doel verwezenlijken onafhankelijk van enige politieke stroming.

In dit nummer o.a.:

- Boa zijn is een vak
- Het opzet in de (nieuwe) Wet natuurbescherming: wat wordt beschermd?
- Uitvoeringsregelgeving Wet natuurbescherming
- Van wollige begrippen naar feitelijk vastgelegde rechten: erkenning van de intrinsieke waarde van het dier

jaargang 91, april 2016 / 2

Lees ook het leerzame artikel van Annemiek Tubbing in *Dier & Milieu* 2016/2.

in de delictomschrijving in feite 'afbuigt' van de gangbare economische regelgeving. Voor het element 'opzettelijk' (ook voor voorwaardelijke opzet) moet het 'boze' oogmerk van de verdachte worden bewezen en dat was tot nu toe niet het geval, tenzij het woord opzettelijk in de delictomschrijving stond. Een verdachte van een economisch delict kon zich niet met vrucht beroepen op het excuus: 'Ik wist het niet.' Dat zal dus anders worden wanneer het bewijs voor het element 'opzettelijk' niet kan worden geleverd. Lees het artikel van Annemiek Tubbing nog maar eens aandachtig door. Voor de handhavings- en opsporingspraktijk in het kader van de nieuwe wet is het heel leerzaam! Hardop denkend over deze begrippen en enigszins vertaald naar de Wet natuurbescherming zien we iemand met een hagelgeweer schieten in de lucht op het moment dat er houtduiven laag overvliegen.

³ Bron: ECLI:NL:RBSGR:2011:BU4981.

⁴ Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 348, nr. 3, blz. 154.

⁵ Bron: ECLI:NL:HR:2003:AE9049.

De vraag is dan: Handelt die persoon uit grove onachtzaamheid of aanvaardt hij de aanmerkelijke kans dat hij een of meerdere houtduiven raakt en doodt? Volgens de HR moet de verdachte willens en wetens de aanmerkelijke kans aanvaarden dat hij vogels zal doden door met een hagelgeweer op ze te schieten. Wanneer het 'willens en wetens' ontbreekt wordt volgens de HR (vrij vertaald) een wezenlijk element voor voorwaardelijke opzet gemist. *'Of in een concreet geval moet worden aangenomen dat sprake is van bewuste schuld dan wel van voorwaardelijk opzet zal, indien de verklaringen van de verdachte en/of bijvoorbeeld eventuele getuigenverklaringen geen inzicht geven omtrent hetgeen ten tijde van de gedraging in de verdachte is omgegaan, afhangen van de feitelijke omstandigheden van het geval. Daarbij zijn de aard van de gedraging en de omstandigheden waaronder deze is verricht, van belang. Bepaalde gedragingen kunnen naar hun uiterlijke verschijningsvorm worden aangemerkt als zo zeer gericht op een bepaald gevolg dat het - behoudens contra-indicaties - niet anders kan zijn dan dat de verdachte de aanmerkelijke kans op het desbetreffende gevolg heeft aanvaard.'*⁶

Nu raakt diezelfde man met zijn jachtgeweer niet de overvliegende houtduiven maar de havik die achter die houtduiven aanjakkert. De jager zegt tegen de opsporingsambtenaar: 'Daar kon ik niets aan doen, mijn bedoeling was om een houtduif te schieten en niet de havik.' Volgens het begrip 'kleurloos' opzet zou hij veroordeeld (kunnen) worden, hij had het kunnen weten en kunnen berekenen. Maar met de nieuwe wet is dat nog maar de vraag wanneer het 'boze' oogmerk niet kan worden bewezen. Het is duidelijk dat dit de handhavings- en opsporingspraktijk voor moeilijkheden zal stellen.

Ontheffingen en vrijstellingen

Artikel 3.3 lid 1 t/m lid 3 Wet natuurbescherming: *'Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren. Provinciale staten kunnen bij verordening vrijstelling verlenen van verboden als bedoeld in artikel 3.1 of*

Mijn bedoeling was om een houtduif te schieten en niet de havik.

artikel 3.2, zesde lid, ten aanzien van vogels van daarbij aangewezen soorten, dan wel ten aanzien van hun nesten, rustplaatsen of eieren. Onze Minister kan ontheffing of vrijstelling verlenen van: a. de verboden, bedoeld in artikel 3.2, eerste lid, ten aanzien van vogels, dood of levend, of gemakkelijk herkenbare delen daarvan, of ten aanzien van uit deze vogels verkregen producten van daarbij aangewezen soorten, of b. regels, gesteld krachtens artikel 3.2, vierde lid.'

We gaan het allemaal nog behandelen maar plaatsen nu vast een opmerking over ontheffingen en vrijstellingen van verbodsbepalingen. Wat opvalt is de rol van Gedeputeerde Staten (GS), Provinciale Staten (PS) en de Minister. GS kunnen ontheffing verlenen van verbodsbepalingen. PS kan dat ook, maar moet dat dan wel doen bij een vrijstellingsverordening en tevens moet daarbij voldaan worden aan de regels van een faunabeheerplan, opgesteld door de Faunabeheereenheid. De Minister kan ontheffing of vrijstelling verlenen van met name genoemde verbodsbepalingen. De provincie heeft hierin een regierol, dat is duidelijk. Dat zagen we ook bij de artikelen over houtopstanden. De Minister blijft bevoegd voor ontheffingen en vrijstellingen voor bezit en handel van dieren en planten. Dat heeft te maken met het provinciegrens overschrijdende karakter en de CITES-wetgeving.⁷

Samenvatting

Artikel 3.1 lid 1 Wet natuurbescherming stelt het opzettelijk doden of vangen van vogels strafbaar. Dat is alleen strafbaar wanneer het vogels betreft die in Nederland voorkomen en genoemd zijn in de Vogelrichtlijn. GS, PS en de Minister kunnen ontheffing of vrijstelling verlenen. Het element 'opzettelijk' vraagt om bewijs van 'boos opzet', want 'kleurloos opzet' is niet voldoende.

De volgende keer gaan we verder met het opzettelijk vernielen en weghalen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels. Met dank aan Noor Evertsen, Gerrit Hobbelink, Ger van Hout en Henk de Man

Tekst: Henri Madern, politie Eenheid Den Haag, tel. 06-55823185, henri.madern@politie.nl.

⁶ Citaat uit HR-vonnissen in zaak ECLI:NL:HR:2003:AE9049.

⁷ Memorie van Toelichting, Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, 33 348, nr. 3, blz. 153.